

відправник
Департамент інформації
та комунікацій з
громадськістю
Секретаріату Кабінету
Міністрів України

ВІСНИК

ГРОМАДСЬКИХ

РАД

одержувач
член громадської ради
при органах виконавчої
влади

№ 3 , травень 2012

ЗМІСТ

Звернення Департаменту інформації та комунікацій з громадськістю 1

Рубрика "Документи з питань участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики":

Впровадження в Україні Ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд".....2

План дій з впровадження в Україні Ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд".....3

Рубрика "Знайомтесь: громадська рада":

Громадськість може і повинна впливати на прийняття рішень органами влади (інтерв'ю з головою громадської ради при Сумській обласній державній адміністрації В. О. Демурою) 7

Проблемні питання у влади й громадськості спільні – спільно й вирішувати (інтерв'ю з головою громадської ради при Тростянецькій районній державній адміністрації Сумської області В. В. Гуренком) 9

Рубрика "Дізнатися більше":

Забезпечити оперативне реагування на проблемні питання – основне завдання Національної системи опрацювання звернень до органів виконавчої влади (інтерв'ю з директором державної установи "Урядовий контактний центр" В. С. Плохієм)11

Громадська антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів13

Оновлений урядовий веб-сайт «Громадянське суспільство і влада»17

Пункти доступу до офіційної інформації – додатковий комунікаційний ресурс для громадськості19

Рубрика "Моя думка":

М. Парафенко "Технології проведення рейтингового голосування під час формування громадських рад".....20

РАДІ ВАС ВІТАТИ, ШАНОВНІ ГРОМАДІВЦІ!

Ось і побачив світ третій номер інформаційного бюлетеня "Вісник громадських рад". Ми раді констатувати, що за час його підготовки від вас надходило чимало пропозицій щодо опублікування корисних матеріалів, висвітлення успішного досвіду роботи громадських рад. Приємно усвідомлювати, що підготовка бюлетеня стає нашою спільною справою.

У рубриці "Документи з питань участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" цього номеру Вісника представлено План дій, реалізація якого дозволить Україні забезпечити виконання пріоритетів міжнародної ініціативи "Партнерство "Відкритий Уряд", започаткованої у вересні 2011 року.

Як всім вам, мабуть, відомо, у 2011 році Секретаріатом Кабінету Міністрів проводилися семінари для голів громадських рад при місцевих органах виконавчої влади. Під час їх проведення учасники висловлювали бажання мати більше інформації про досвід роботи своїх колег з громадських рад при обласних, районних держадміністраціях. Тому у цьому випуску Вісника рубрика "Знайомтесь: громадська рада" присвячена роботі двох громадських рад – при Сумській облдержадміністрації та Тростянецькій райдержадміністрації Сумської області.

У рубриці "Дізнатися більше" директор державної установи "Урядовий контактний центр" В. Плохій детально розповість вам про роботу урядової телефонної "гарячої лінії" та створення Національної системи опрацювання звернень до органів виконавчої влади. Крім того, враховуючи, що під час семінарів для громадських рад досить часто лунали прохання надати роз'яснення щодо проведення громадської антикорупційної експертизи, пропонуємо вашій увазі рекомендації з цього питання. Також у цій рубриці ми хочемо представити вам оновлену версію урядового

Це видання здійснено за підтримки Відділу демократії і врядування Місії USAID в Україні, Молдові та Білорусі відповідно до умов гранту № AID 121-A-00-03-00008 (Програма сприяння Парламенту II: Програма розвитку законотворчої політики).

Думки і твердження, висловлені в публікаціях, відображають особисту позицію авторів і можуть не збігатись з позицією USAID, ПСП II та Університету штату Огайо.

Електронна версія видання розміщена на урядовому сайті «Громадянське суспільство і влада»: <http://civic.kmu.gov.ua/civic/control/uk/> та ПСП II: <http://pdp.org.ua/materials-pdp>

веб-сайту “Громадянське суспільство і влада” (<http://civic.kmu.gov.ua>).

Рубрика “Моя думка” містить матеріал про технології та критерії рейтингового голосування, що можуть бути застосовані під час формування громадської ради, підготовлений громадським експертом М. Парафенком.

Ми, як і раніше, чекаємо від вас цікавих при-

кладів успішного досвіду роботи вашої громадської ради, міркувань про перспективи, проблеми та результати взаємодії влади з громадськістю, які ви завжди можете надіслати на електронну адресу gromrada@kmu.gov.ua. *

Департамент інформації
та комунікацій з громадськістю
Секретаріату Кабінету Міністрів України

«Документи з питань участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»

Впровадження в Україні Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд”

У вересні 2011 р. офіційно започатковано міжнародну ініціативу “Партнерство “Відкритий Уряд”, спрямовану на підвищення рівня відкритості та прозорості діяльності державних органів, впровадження високих стандартів професійної чесності в державному управлінні. Президент України В. Ф. Янукович взяв участь в інавгураційній церемонії Партнерства у м. Нью-Йорку та підтвердив готовність України приєднатися до зазначеної ініціативи.

З метою забезпечення належного виконання пріоритетів Ініціативи Кабінетом Міністрів схвалено **План дій з впровадження в Україні Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд”** (розпорядження від 5 квітня 2012 р. № 220).

Документ розроблено органами виконавчої влади за участю представників інститутів громадянського суспільства. Зокрема, у листопаді 2011 – січні 2012 року громадське обговорення проекту плану, підготовленого Мін’юстом, провели центральні та місцеві органи виконавчої влади. За результатами Секретаріатом Кабінету Міністрів було узагальнено понад 400 пропозицій. Доопрацювання документу здійснювала робоча група під головуванням Голови Держінформнауки В. П. Семиноженка за участю представників інститутів громадянського суспільства, Координаційної ради з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України, органів виконавчої влади, Секретаріату Кабінету Міністрів. 30 березня 2012 р. проект Плану дій з впровадження в Україні Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд”

Національний круглий стіл з обговорення проекту Національного плану дій з впровадження міжнародної ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»

було обговорено під час Національного круглого столу за участю Прем’єр-міністра України М. Я. Азарова.

17 – 18 квітня 2012 р. під час Конференції високого рівня з питань Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” український план дій було представлено міжнародній спільноті.

Прем’єр-міністр України доручив Першому віце-прем’єр-міністру В. І. Хорошковському та Голові Держінформнауки В. П. Семиноженку забезпечити координацію впровадження Ініціативи.

Пропонуємо громадським радам стати активним партнером органів виконавчої влади під час виконання Плану дій з впровадження в Україні Ініціативи “Партнерство „Відкритий Уряд”. *

Підготувала Тетяна Андрійчук

СХВАЛЕНО
розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 5 квітня 2012 р. № 220

ПЛАН ДІЙ

з впровадження в Україні Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд”

I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

На сьогодні в Україні впроваджуються принципи Декларації Відкритого Уряду щодо відкритості та прозорості державної політики, залучення до її формування інститутів громадянського суспільства, забезпечення професійної чесності в державному управлінні.

Неналежний рівень партнерської взаємодії органів державної влади та громадськості впливає на якість рішень, що приймаються органами. Основним завданням є забезпечення прозорості державної політики та доступності інформації про роботу органів виконавчої влади. Прояви корупції становлять небезпеку для соціально-економічного розвитку суспільства, недостатнім є рівень впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій в державне управління з метою забезпечення потреб громадян.

У тісному партнерстві Уряду України та інститутів громадянського суспільства планується забезпечити виконання першочергових завдань, спрямованих на посилення взаємодії органів державної влади та громадськості під час підготовки і виконання державних рішень, доступ до публічної інформації, застосування дієвого інструменту протидії корупції, підвищення ефективності державного управління, зокрема шляхом застосування електронних технологій.

Для забезпечення відкритого урядування необхідно впровадити новітні інформаційно-комунікаційні технології, зокрема налагодити діалог між органами державної влади та громадськістю з використанням інтерактивних методів взаємодії і можливостей соціальних мереж, модернізувати систему управління в державі, підвищити прозорість влади, покращити доступ до інформації. Постійний обмін інформацією між Урядом, інститутами громадянського суспільства, громадськістю сприятиме визначенню пріоритетів соціально-економічного розвитку, накопиченню соціального капіталу та підвищенню інноваційної спроможності держави, а також впровадженню відповідних інтерактивних проектів на засадах партнерства.

Представники громадськості взяли активну участь у підготовці цього плану дій, подавши більш як 400 пропозицій, у тому числі під час публічних заходів, що проводилися в регіонах України. Цей

план дій також обговорено під час засідання за круглим столом за участю Прем'єр-міністра України Азарова М. Я., представників інститутів громадянського суспільства, засобів масової інформації, пряма трансляція якого відбулася в Інтернеті.

Для виконання зобов'язань, визначених цим планом дій, необхідно розробити до 1 червня 2012 р. відповідний план заходів, а також забезпечити максимальний доступ до інформації про виконання цього плану дій, створити умови для участі громадськості у здійсненні заходів, сприяти проведенню громадського моніторингу їх ефективності, для забезпечення якого буде створено спеціальний веб-сайт, готуватиметься кожного півріччя звіт про виконання цього плану дій та плану заходів, проводитимуться громадські слухання, засідання за круглим столом, інші публічні заходи, надаватимуться можливості для проведення громадської експертизи.

З урахуванням зазначеного, а також за результатами проведених консультацій з громадськістю визначено такі першочергові завдання, як посилення партнерської взаємодії органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства шляхом залучення громадян до формування та реалізації державної політики, забезпечення доступу до публічної інформації, запобігання та протидія корупції, забезпечення належного врядування шляхом підвищення якості надання адміністративних послуг та впровадження електронного урядування.

II. ДОСЯГНЕННЯ З РОЗБУДОВИ ВІДКРИТОГО УРЯДУ НА СЬОГОДНІ

*У сфері залучення громадськості
до формування та реалізації
державної політики*

Кабінетом Міністрів України протягом останніх років прийнято ряд важливих рішень з питань забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, зокрема обов'язкового проведення консультацій з громадськістю з важливих питань державного і суспільного життя, функціонування при органах виконавчої влади консультативно-дорадчих

органів – громадських рад, сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Ураховуючи європейський досвід проведення консультацій з громадськістю, починаючи з 2008 року, на урядовому веб-сайті “Громадянське суспільство і влада” громадськість має можливість обговорювати проекти нормативно-правових актів, що розробляються міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, що сприяє забезпеченню відкритості і прозорості державної політики та участі громадян у державному управлінні. У 2012 році утворено Координаційну раду з питань розвитку громадянського суспільства при Президентові України, якою підготовлено Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства, затверджену Указом Президента України від 24 березня 2012 р. № 212.

У сфері доступу до публічної інформації

Верховною Радою України прийнято 13 січня 2011 р. Закон України “Про доступ до публічної інформації”, що визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, яка перебуває у володінні суб’єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, а також запроваджує міжнародні стандарти відкритості з метою інтеграції до міжнародного співтовариства. На виконання Закону в кожному органі виконавчої влади утворено спеціальний підрозділ або визначено посадову особу, що організовує доступ до публічної інформації.

У сфері протидії корупції, забезпечення прозорості формування та реалізації антикорупційної політики

Одним із основних напрямів державної політики є запобігання і протидія корупції. Верховною Радою України прийнято 7 квітня 2011 р. Закон України “Про засади запобігання і протидії корупції в Україні”, спрямований на імплементацію міжнародних стандартів у сфері протидії корупції. Зазначений Закон отримав позитивний висновок Групи держав Ради Європи проти корупції (GRECO).

Указом Президента України від 21 жовтня 2011 р. № 1001 схвалено Національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 роки, яка передбачає негайне здійснення системних та послідовних заходів, спрямованих на подолання проявів корупції у всіх сферах суспільного життя.

У сфері підвищення якості надання адміністративних послуг

З метою удосконалення системи надання адміністративних послуг з 2010 року в Україні здійснено ряд важливих заходів, зокрема щодо:

припинення надання адміністративних послуг суб’єктами господарювання;
створення та ведення реєстру адміністративних послуг;
скорочення переліків документів, необхідних для одержання адміністративних послуг;
утворення регіональних центрів надання адміністративних послуг;
затвердження стандартів надання адміністративних послуг;
зменшення на 44 відсотки кількості платних господарських послуг, що надаються органами виконавчої влади та підпорядкованими їм бюджетними установами;
зменшення навантаження на фізичних осіб та суб’єктів господарювання шляхом скорочення на 36 відсотків кількості платних адміністративних послуг, що надаються центральними органами виконавчої влади та їх територіальними органами;
затвердження методичних рекомендацій про розроблення стандартів адміністративних послуг, які спрямовані на прозорість надання адміністративних послуг. Зазначеними рекомендаціями, зокрема, передбачено, що стандарт адміністративної послуги повинен містити інформацію про таку послугу і процедуру її надання, у тому числі умови та відповідальних осіб, а також забезпечити мінімізацію витрат часу та інших ресурсів одержувача послуг.

У сфері електронного урядування

З метою удосконалення електронного урядування прийнято Концепцію розвитку електронного урядування в Україні та утворено у 2010 році Національний центр електронного урядування, а у 2011 році регіональні центри електронного урядування у м. Миколаєві та Вінниці.

Заходи щодо електронного урядування передбачені Національним планом дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”.

III. ЗОБОВ’ЯЗАННЯ УКРАЇНИ В РАМКАХ ІНІЦІАТИВИ “ПАРТНЕРСТВО “ВІДКРИТИЙ УРЯД”

Виконання Україною зобов’язань в рамках Ініціативи “Партнерство “Відкритий Уряд” за умови постійної взаємодії з громадянами та інститутами громадянського суспільства сприятиме розвитку відкритого урядування, з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій.

Залучення громадськості до формування та реалізації державної і регіональної політики

1. Здійснення заходів щодо прийняття законів України про:

благодійництво і благодійні організації;

мирні зібрання з урахуванням рекомендацій Венеціанської комісії та законопроекту про свободу мирних зібрань, розробленого Комісією із зміцнення демократії та утвердження верховенства права при Президентові України;

місцевий референдум;

внесення змін до деяких законів України щодо участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення.

Протягом 2012 року.

2. Внесення на розгляд Верховної Ради України нової редакції Закону України "Про органи самоорганізації населення", підготовка пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів, які регламентують питання, пов'язані із забезпеченням утворення органів самоорганізації населення та їх діяльності, в частині спрощення процедури утворення таких органів, розширення їх фінансової та матеріальної бази, забезпечення гарантій для провадження діяльності тощо, а також законопроекту, який регламентує питання організації та проведення загальних зборів (конференцій) членів територіальної громади за місцем проживання.

Грудень 2012 року.

3. Підготовка пропозицій щодо внесення змін до постанов Кабінету Міністрів, які регламентують процедуру взаємодії з інститутами громадянського суспільства, в частині проведення консультацій з громадськістю, громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, громадської антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів.

Грудень 2012 року.

4. Здійснення заходів щодо навчання та підвищення кваліфікації державних службовців з питань взаємодії з громадськістю у процесі формування і реалізації державної і регіональної політики.

Листопад 2012 року.

Забезпечення доступу до публічної інформації

5. Узгодження законодавчих актів із Законами України "Про інформацію" та "Про доступ до публічної інформації".

Вересень 2012 року.

6. Прийняття нормативно-правових актів, необхідних для виконання Закону України "Про доступ до публічної інформації".

Червень 2012 року.

7. Підготовка за участю представників громадськості методичних рекомендацій щодо віднесення державними органами, органами місцевого самоврядування відомостей до інформації з обмеженим доступом.

Серпень 2012 року.

8. Підготовка плану заходів щодо створення системи ведення обліку публічної інформації в органах державної влади, органах місцевого самоврядування.

Червень 2012 року.

9. Проведення публічного громадського обговорення та доопрацювання законопроекту щодо створення системи суспільного телебачення і радіомовлення.

Грудень 2012 року.

10. Проведення громадського обговорення щодо запровадження механізму вільного, спрощеного та безкоштовного доступу, у тому числі з використанням Інтернету, до інформації, що міститься в державних реєстрах, зокрема реєстрі прав на нерухоме майно, реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, земельному кадастрі, реєстрі осіб, які вчинили корупційні правопорушення.

Грудень 2012 року.

11. Забезпечення імплементації в Україні Ініціативи щодо прозорості видобувних галузей (EITI) відповідно до її критеріїв.

Грудень 2012 року.

Запобігання і протидія корупції

12. Запровадження системи державного контролю, зокрема інституційного механізму, за декларуванням майна, доходів і витрат державних службовців, а також у сфері конфлікту інтересів.

Грудень 2012 року.

13. Підготовка законопроекту щодо внесення змін до Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" у частині забезпечення відкритості відомостей щодо декларацій про майно, доходи і витрати, зокрема оприлюднення на офіційних сайтах органів влади відомостей з декларацій вищих посадових осіб та надання відомостей з декларацій будь-якої посадової особи за інформаційним запитом.

Грудень 2012 року.

14. Підготовка та поширення практичних рекомендацій щодо запобігання і врегулювання конфлікту інтересів.

Вересень 2012 року.

15. Внесення на розгляд Верховної Ради України законопроектів щодо виконання рекомендацій, наданих Україні за результатами III раунду моніторингу GRECO та Стамбульського плану дій ОЕСР, в частині:

встановлення кримінальної відповідальності за корупційні правопорушення;
фінансування політичних партій;
вдосконалення положень щодо конфіскації;
запровадження відповідальності юридичних осіб за корупційні правопорушення;
забезпечення гарантій захисту осіб, що повідомляють про правопорушення.

Протягом 2012–2013 років.

16. Розроблення за участю громадськості регіональних програм запобігання і протидії корупції з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду.

Грудень 2012 року.

17. Запровадження механізму проведення електронних державних закупівель з метою забезпечення їх прозорості та доброчесності.

Грудень 2012 року.

Забезпечення належного урядування

Підвищення якості надання адміністративних послуг

18. Здійснення заходів щодо законодавчого врегулювання надання адміністративних послуг.

Протягом 2012 року.

19. Створення нормативно-правової бази для отримання інформації про послуги, які надаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування за допомогою засобів телекомунікації.

Протягом 2012 року.

20. Створення єдиного державного веб-порталу адміністративних послуг.

Протягом 2012 року.

21. Запровадження механізму надання адміністративних послуг в електронній формі.

До 2014 року.

22. Утворення регіональних центрів надання адміністративних послуг.

Протягом 2012–2013 років.

Впровадження технологій електронного урядування та розвиток електронної демократії

23. Розроблення за участю громадськості проекту Програми розвитку електронного урядування.

Грудень 2012 року.

24. Створення системи електронної взаємодії органів виконавчої влади.

Жовтень 2012 року.

25. Створення та введення в дію (експлуатацію) єдиного інформаційного веб-ресурсу звернень громадян та запитів на інформацію до органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

Жовтень 2012 року.

26. Створення та забезпечення функціонування автоматизованої системи "Єдине вікно подання електронної звітності".

Квітень 2013 року.

27. Впровадження пілотного проекту "Електронний регіон", зокрема "Електронна Дніпропетровщина".

Грудень 2013 року.

28. Створення на базі Національного центру електронного урядування системи інтерактивної взаємодії з громадянами з використанням соціальних мереж "Ми розвиваємо електронне урядування" для залучення громадян до соціального діалогу з питань формування та реалізації державної політики, прийняття суспільно важливих рішень.

Грудень 2012 року.

29. Організація та впровадження ініціативи "Публічні бібліотеки – мости до електронного урядування" з метою забезпечення вільного доступу до офіційної інформації, взаємодії громадськості та органів державної влади, проведення навчання бібліотекарів з питань користування ресурсами та технологіям електронного управління, а також інформаційної кампанії для популяризації електронного урядування.

Грудень 2013 року.

30. Введення в дію веб-порталу "Менеджмент знань з електронного урядування" з описом досвіду впровадження електронного урядування в Україні.

Липень 2013 року.

✱

Знайомтесь:
громадська рада

Голова громадської ради при Сумській облдержадміністрації Володимир Демура: «Громадськість може й повинна впливати на прийняття рішень органами влади»

Громадська рада при Сумській облдержадміністрації, яка об'єднує представників 217 громадських об'єднань області, у нинішньому складі працює з січня 2011 року. Які конкретні результати її діяльності? Наскільки серйозно її сприймає влада? Про це та інше в інтерв'ю Віснику громадських рад розповів голова громадської ради при Сумській облдержадміністрації Володимир Олексійович Демура

– Пане Володимире, назвіть, будь ласка, за якими основними напрямками працює громадська рада, яку Ви очолюєте?

Постанова Кабінету Міністрів від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» суттєво розширила повноваження громадських рад і передбачила різноманітні форми співпраці з органами влади.

Для забезпечення різносторонньої діяльності ради було створено 12 постійних профільних комісій: з питань бюджетної політики, соціально-економічного розвитку регіону та зовнішньо-економічної діяльності; з питань промисловості, агропромислового комплексу, енергетики, транспорту, зв'язку, розвитку підприємництва та енергозбереження; з питань житлово-комунального та дорожнього господарства, будівництва, архітектури та приватизації; з питань торгівлі, комунальних послуг, розвитку малого та середнього бізнесу та захисту прав споживачів; з питань охорони здоров'я, материнства, дитинства, прав жінок та соціального захисту населення; з питань освіти, науки, культури; з питань молодіжної політики; з питань земельних та водних ресурсів, використання надр, екології, довкілля та лісового господарства; з питань законності, захисту громадянських прав населення; з питань розвитку місцевого самоврядування та економічної самостійності адміністративно-територіальних одиниць; з питань розвитку фізичної культури і спорту; з питань свободи слова, моралі та духовності.

На початку роботи ради було також визначено пріоритетні напрями її діяльності, а саме: сприяння продовольчій безпеці області, підтримці сумських товаровиробників, забезпеченню органами влади соціальних виплат для пільгових категорій населення, виконанню обласної програми «Здоров'я нації».

– Оскільки громадська рада налічує понад 200 членів, яким чином організовано її роботу? Як налагоджено комунікацію між членами ради?

– Ми організували роботу через профільні комісії. Голови комісій разом з п'ятьма заступниками голови ради входять до складу правління громадської ради. У переважній своїй більшості це авторитетні та компетентні люди, небайдужі до тієї громадської справи, якою займаються: Володимир Михайловський, Юрій Перепека, Григорій Демченко, Світлана Дронік, Сергій Хомутіннік, Микола Березін, Ніна Світайло, Лариса Тихенко, Людмила Рязанова, Микола Тимошенко, Віктор Ішуткін, Володимир Аганянс, Сергій Кондратенко, Ігор Бабенко, Володимир Криштоп, Сергій Леоненко, Сергій Яхненко.

Комунікацію між членами громадської ради налагоджено через голів комісій та заступників голови ради. Координує роботу цих комісій секретаріат ради, до якого входять секретар громадської ради та відповідальна особа з головного управління зв'язків з громадськістю облдержадміністрації. Усі члени ради отримують інформацію про заходи громадської ради через Інтернет-зв'язок та СМС-розсилку.

– Як часто проводяться засідання?

– Засідання відбуваються щоквартально. Останнє, наприклад, яке стосувалося реалізації в

**Демура
Володимир Олексійович**,
голова громадської ради
при Сумській
облдержадміністрації

області соціальних ініціатив Президента України В. Ф. Януковича, було проведено у квітні поточного року і викликало значний інтерес громадськості.

– Чи використовуєте інші альтернативні форми роботи?

– Ми також працюємо у форматі «круглих столів» та розширених засідань правління, участь в яких беруть заступники голови облдержадміністрації та обласної ради, керівники підрозділів цих органів.

У цьому році вперше нами було проведено відеоконференцію з головами громадських рад при районних державних адміністраціях та міських радах. Учасники мали можливість обговорити актуальні питання роботи рад та обмінятися досвідом роботи. До речі, голів цих громадських рад ми запрошуємо до участі у заходах нашої громадської ради.

– Які умови з боку облдержадміністрації створено для роботи громадської ради?

– Облдержадміністрацією створено всі необхідні умови для ефективної та зручної роботи громадської ради. Надано окреме облаштоване приміщення, засоби зв'язку. Налагоджено постійний дієвий діалог керівництва ради з головним управлінням зв'язків з громадськістю облдержадміністрації.

– Серед пріоритетів діяльності ради Ви згадали, зокрема, сприяння підтримці сумських товаровиробників. Можете детальніше розповісти про це?

– Протягом 2011 року громадська рада неодноразово порушувала це питання, адже воно безпосередньо пов'язане із забезпеченням продовольчої безпеки жителів області. На жаль, сьогодні законодавство не захищає місцевого товаровиробника. Це призводить до того, що місцеві підприємства, які виробляють товари, не завжди можуть реалізувати їх на внутрішньому ринку

області. А населення також не завжди поінформоване про товари місцевого виробництва, бо ці підприємства не мають достатньо грошей на рекламу.

Приємно відзначити, що у 2011 році ініціатива громадської ради, спрямована на вирішення цієї проблеми, об'єднала місцевих товаровиробників, підприємства роздрібної торгівлі, пересічних споживачів, а також знайшла підтримку в облдержадміністрації, обласній раді. За участю громадської ради спільно з облдержадміністрацією розроблено програму підтримки місцевого товаровиробника. Цей проект вже пройшов всі необхідні узгодження і буде винесений на затвердження під час чергової сесії обласної ради.

Також за пропозиціями громадської ради на Сумщині впроваджується масштабний соціально-економічний проект «Зроблено на Сумщині», який об'єднує місцеві підприємства-товаровиробники, підприємства роздрібної торгівлі, підприємницькі структури, пересічних споживачів.

– А яких результатів вдалося досягти для забезпечення соціальних виплат вразливим категоріям громадян?

– Сьогодні ми вже можемо говорити про певні результати діяльності громадської ради щодо цього питання. Зокрема, з бюджету м. Суми у 2011 році було виділено 109 тис. грн., а на 2012 рік заплановано 270 тис. грн. на оплату рецептів на придбання ліків громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. Це дозволило зняти соціальну напругу серед цієї категорії містян.

– Наскільки нам відомо, члени ради беруть участь і в благодійній діяльності.

– Так, громадськими об'єднаннями, які входять до складу громадської ради, протягом минулого року було зроблено чимало хороших і важливих справ. Наведу кілька прикладів. Створення опікунської ради при будинку-музеї А. П. Чехова дозволило ефективніше розв'язувати питання його функціонування, залучати благодійну допомогу для зміцнення матеріально-технічної бази. Об'єднаними зусиллями громадських об'єднань проведені благодійні акції в Будинку дитини, обласному притулку для дітей, Сумській міській лікарні, серед ветеранів та інвалідів війни, мало-забезпечених та соціально незахищених верств населення.

Окремо хочу додати, що члени ради започаткували надання безкоштовної юридичної допомоги незахищеним верствам населення у приміщенні секретаріату громадської ради за адресою: м. Суми, пл. Незалежності, 2.

– Як висвітлюється діяльність ради?

– Діяльність громадської ради висвітлюється на сайті Сумської облдержадміністрації на спеціально створеній сторінці «Громадська рада», а також на сайті обласної ради в розділі «Новини». Крім того, до участі у засіданнях громадської ради, розширених засіданнях правління ради обов'язково залучаються представники засобів масової інформації, які висвітлюють ці заходи в міських та обласних мас-медіа. Цю роботу безпосередньо організовує головне управління зв'язків з громадськістю облдержадміністрації. Активно співпрацюють з громадською радою обласна державна телерадіокомпанія, Сумська телекомпанія «Відікон», обласна громадсько-політична газета «Сумщина» та інші.

є достатньо повноважень, аби вносити пропозиції органам влади, впливати на прийняття соціально важливих рішень, вдосконалення законодавчої бази. Практика роботи нашої громадської ради свідчить, що ці повноваження можна ефективно використовувати. Що й раджу колегам. ✱

– Що б Ви порадили своїм колегам з інших громадських рад?

– Громадськість може й повинна впливати на прийняття рішень органами влади. Сьогодні у неї

*Підготувала
Лариса Іванкова*

Голова громадської ради при Тростянецькій райдержадміністрації Василь Гуренко: «Проблемні питання у влади й громади спільні – спільно й вирішувати»

У березні виповнився рік від дня створення громадської ради при Тростянецькій районній державній адміністрації Сумської області. У районі, де проживає близько 20 тисяч мешканців, проблеми ті ж, що й у чисельних громадах. Як сприяє їх вирішенню громадська рада, що вдалося їй за цей час зробити, чого бракує для більш ефективного виконання поставлених завдань? Про це ми розмовляли з Василем Васильовичем Гуренком, головою громадської ради при райдержадміністрації.

– Пане Василю, яким був цей рік для громадської ради? Як вона розпочинала свою роботу?

– Я б сказав, що перший рік роботи громадської ради був непростим, так само як і процес її формування. Спочатку на виконання постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» була створена ініціативна група, за рішенням якої розпочалась підготовка установчих зборів з формування громадської ради при Тростянецькій райдержадміністрації. Вся необхідна інформація була розміщена на офіційному веб-сайті районної адміністрації, розпочався збір документів. Спочатку із 35 зареєстрованих в районі громадських організацій та трьох благодійних фондів документи подали лише 13.

Як голова ініціативної групи, я звернувся до голови райдержадміністрації з проханням продовжити термін роботи ініціативної групи з метою залучення більш широкого представництва інститутів громадянського суспільства. Усім зареєстрованим інститутам громадянського суспільства було направлено відповідні листи із запрошенням долучитися до процесу формування громадської ради. Як результат, до складу консультативно-дорадчого органу було

**Гуренко
Василь Васильович,**
голова громадської ради
при Тростянецькій
райдержадміністрації
Сумської області

відібрано 32 інститути, серед яких 30 районних громадських організацій та 2 благодійні фонди.

Враховуючи те, що громадська рада невелика, то її структура сформована наступним чином: голова громадської ради, заступник голови та секретар громадської ради, решта – члени громадської ради.

– Легко знаходите спільну мову?

– Хоча до складу ради увійшли представники різних вікових та фахових категорій, головне, що об'єднує нас, – це велике бажання працювати спільно на благо людей. Наш головний принцип діяльності – змусити владу працювати для людей, рахуватися з думкою громадськості.

– Яке головне завдання ставите перед собою?

– Ми переконані, що головна функція ради – це створення умов для реалізації мешканцями Тростянецьчини їх конституційного права на участь в управлінні державними справами, здійснення контролю за діяльністю місцевих органів влади, сприяння врахуванню громадської думки при прийнятті владою управлінських рішень.

– Чи вдалось вже досягти якихось результатів у роботі ради?

– Зроблено лише перші кроки, але результати є. Протягом 2011 року громадська рада провела 4 засідання. Під час першого було затверджено керівний склад, положення про громадську раду та план роботи на 2011 рік. На наступних засіданнях було розглянуто такі питання: про стан, проблеми та перспективи реалізації в районі державної молодіжної політики; про стан виконання районної Програми «Здоров'я нації та основні напрямки реформування медицини в районі» та звіт голови районної державної адміністрації про підсумки виконання районної програми соціально-економічного розвитку за 2011 рік.

Всі критичні зауваження та пропозиції, що надійшли під час розгляду, були узагальнені та направлені голові Тростянецької райдержадміністрації та виконавцям програм.

– І їх було враховано?

– Так, всі наші рішення. На підставі пропозицій та зауважень громадської ради були внесені зміни до районних програм. Зокрема, до районної Програми «Молодь Тростянецьчини», щоб зайняти молодь спортом. А також до Програми соціально-економічного розвитку району. Наша молодь виграла конкурс з переобладнання підготовчих класів у школі і потребувала фінансової підтримки. Так от, адміністрація підтримала і надала частину грошей для реалізації проекту. Що стосується Програми «Здоров'я нації та основні напрямки реформування медицини в районі»,

то спільними зусиллями було вирішено питання придбання медичного обладнання на суму 800 тис. грн.

– Отже, співпраця з боку райдержадміністрації є.

– Так, нас же 20 тис. населення у районі, ми всі один одного знаємо. Проблемні питання спільні – спільно й вирішуємо.

Громадська рада отримує всі проекти рішень з актуальних питань соціально-економічного розвитку. У районі стали традиційними проведення громадських слухань з обговорення важливих програм. Голова громадської ради введений до складу колегії райдержадміністрації. Райдержадміністрація виділила приміщення для проведення засідань громадської ради, допомагає з матеріально-технічним забезпеченням. Керівники структурних підрозділів звітують на засіданнях громадської ради, залучені до підготовки засідань. Діяльність ради широко висвітлюється в місцевих засобах масової інформації та на веб-сайті райдержадміністрації.

– Чи є якісь проблеми в діяльності ради?

– Громадській раді бракує знань і досвіду. Тому серед проблем я б назвав недостатність інформаційно-методичної та юридичної літератури.

– Що б Ви порадили колегам з інших рад?

– Народна мудрість гласить, що в озері чи ставку завжди потрібна щука, щоб карась не дрімав. Тож хочу порадити усім громадським радам діяти більш сміливо, рішуче, наполегливо, цілеспрямовано, проявляти більше ініціативи та принциповості. Добре відомо, що авторитет здобувається конкретними справами, результатами діяльності: тоді і влада буде рахуватися з нами. А ще хотілося б мати можливість частіше зустрічатися й обмінюватися досвідом. ✱

Підготувала
Наталія Жугай

Забезпечити оперативне реагування на проблемні питання – основне завдання Національної системи опрацювання звернень до органів виконавчої влади

Удосконалення роботи зі зверненнями громадян, підприємств, установ та організацій, вчасне реагування на проблемні питання є пріоритетним завданням Уряду.

З 2009 р. активно працює урядова телефонна «гаряча лінія» (**0 800-507-309**), яку супроводжує державна установа «Урядовий контактний центр».

З метою подальшого удосконалення роботи зі зверненнями до органів виконавчої влади, побудови її за принципом «єдиного вікна» 9 червня 2011 р. Кабінет Міністрів України прийняв розпорядження № 589 «Про схвалення Концепції створення Національної системи опрацювання звернень до органів виконавчої влади». Цим нормативним актом передбачається створення контактних центрів у Автономній Республіці Крим, обласних центрах, містах Києві і Севастополі та об'єднання їх у Національну систему на базі державної установи «Урядовий контактний центр». У січні 2012 р. Кабінет Міністрів затвердив Положення про Національну систему опрацювання звернень до органів виконавчої влади та Типове положення про контактний центр Автономної Республіки Крим, області, м. Києва і Севастополя (постанова від 18 січня 2012 р. № 21).

Ми попросили директора державної установи «Урядовий контактний центр» Валерія Плохія надати більш детальну інформацію про роботу урядової «гарячої лінії» та створення Національної системи опрацювання звернень до органів виконавчої влади.

– Валерію Семеновичу, розкажіть, будь ласка, які функції виконує Урядовий контактний центр у процесі удосконалення взаємодії Уряду та громадськості?

– Урядова телефонна «гаряча лінія» (**0 800-507-309**) та державна установа «Урядовий контактний центр» (до липня 2010 року – Соціальний контактний центр), що забезпечує роботу лінії, були створені Кабінетом Міністрів у травні 2009 року задля зменшення бюрократичної тяганини при розгляді звернень до органів виконавчої влади, забезпечення оперативного реагування на

Плохій Валерій Семенович, директор державної установи «Урядовий контактний центр»

проблемні питання, які порушують громадяни, підприємства, установи та організації.

На «гарячу лінію» щодня надходить від півтори до двох тисяч звернень. Фахівці Урядового контактного центру приймають ці звернення, ведуть їх реєстрацію та облік, під час телефонної розмови інформують та консультують громадян щодо норм чинного законодавства. Звернення, які потребують розгляду центральними та місцевими органами виконавчої влади, невідкладно надсилаються їм для вивчення, вжиття відповідних заходів. Відповідь заявникам надається органами виконавчої влади в залежності від складності порушеного питання у строк від 5 до 15 днів.

– Наскільки, на Вашу думку, громадяни поінформовані про діяльність урядової «гарячої лінії»?

– Можу відзначити з приємністю, що про урядову телефонну «гарячу лінію» знає все більше і більше наших громадян. У грудні минулого року Київський міжнародний інститут соціології на замовлення Програми сприяння Парламенту II провів дослідження щодо суспільного попиту на права, надані Законом України «Про доступ до публічної інформації», яке також містило блок питань стосовно роботи «гарячої лінії». За його результатами урядова «гаряча лінія» є одним з найбільш уживаних каналів комунікації з Урядом – вона відома 30 % респондентів. На запитання «Чи допомогла Вам урядова телефонна «гаряча лінія» у вирішенні Вашого питання?» 41,5 % від тих, хто скористався цим каналом зв'язку, відповіли «Так, допомогла».

Інформацію про роботу лінії можна знайти на сайті Урядового контактного центру (**www.ukc.gov.ua**), сторінках газети «Урядовий кур'єр», сайті Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ».

Крім того, ми постійно відслідковуємо найбільш актуальні питання, які порушуються громадянами у зверненнях на «гарячу лінію». Для інформування

широкої аудиторії з цих питань щосереди о 9 годині 20 хвилин на Першому національному телеканалі виходить програма «Уряд на зв'язку з громадянами» за участю керівників центральних органів виконавчої влади. Також щосуботи о 7 годині 30 хвилин подібна програма виходить на Українському радіо.

– Скажіть, будь ласка, коли громадяни можуть зателефонувати на «гарячу лінію», який її графік роботи?

– Урядова телефонна «гаряча лінія» працює кожного дня, крім святкових днів та неділі, за таким графіком: з понеділка до п'ятниці – з 8 до 21 години, у суботу – з 8 до 19 години.

– А що б Ви порадили громадянам, які звертаються на «гарячу лінію»?

– Перш за все, у зверненні потрібно вказати власне прізвище, ім'я, по батькові, адресу, на яку потім буде направлено відповідь, чітко і зрозуміло викласти суть порушеного питання. Зміст звернення має бути стислим та інформативним, в ньому мають викладатися конкретні факти, які стосуються проблемного питання. Це прискорить опрацювання звернення відповідним органом виконавчої влади та дозволить підготувати відповідь по суті питання.

– Валерію Семеновичу, як виникла ідея створення Національної системи звернень до органів виконавчої влади? Як працюватиме ця система?

– Створення такої Національної системи було ініційовано Урядовим контактним центром та Секретаріатом Кабінету Міністрів. Згідно зі схваленою Кабінетом Міністрів України Концеп-

цією до Національної системи увійдуть Урядовий контактний центр, а також спеціально створені контактні центри у кожному регіоні.

Передбачається, що створення системи дозволить прискорити опрацювання звернень завдяки «наближенню» до заявників. Адже можливість звернутися до регіональних контактних центрів з питанням місцевого значення скорочує шлях потрапляння звернення до виконавця. Всі звернення будуть прийматися за єдиним телефонним номером і

громадянин, виходячи зі змісту питання, обиратиме: спілкуватися з представником відповідного регіонального контактного центру чи контактним центром у Києві.

– Ви згадали, що звернення прийматимуться і через Інтернет. Як це відбуватиметься?

– Світовий досвід свідчить, що реальне вирішення проблеми – як людям дійти до влади і владі до людей – в умовах сьогодення неможливе без розширення використання сучасних інформаційних технологій.

Розгляд електронних звернень є принципово важливою новацією Національної системи, оскільки до цього опрацьовувалися лише телефонні звернення. Нещодавно відкритий веб-сайт Урядового контактного центру (www.ukc.gov.ua) містить спеціальну форму для подання електронного звернення. Контактні центри будуть спрямовувати їх відповідним органам влади для розгляду або ж безпосередньо надаватимуть заявникам відповідні консультації та інформацію.

– Який результат очікується від впровадження Національної системи опрацювання звернень до органів виконавчої влади?

– Національна система має суттєво допомогти і громадянськості, і органам виконавчої влади. Громадяни отримають додатковий механізм для оперативного вирішення проблемних питань. Уряд та органи виконавчої влади розширять технічні можливості для того, щоб почути кожного громадянина, зробити свою діяльність більш чуттєвою до потреб суспільства. *

Підготував Володимир Салата

ГРОМАДСЬКА АНТИКОРУПЦІЙНА ЕКСПЕРТИЗА ПРОЕКТІВ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Частина 3 статті 15 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» передбачає право фізичних осіб, об'єднань громадян, юридичних осіб проводити громадську антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів за власний рахунок або за рахунок інших джерел, не заборонених законодавством.

Повноваження громадської ради проводити таку експертизу передбачено п. 4 Типового положення про громадську раду, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики».

КОРУПЦІЯ – використання особою, уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей (ст. 1 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції»).

Відповідно до п. 3 § 42 Регламенту Кабінету Міністрів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів від 18 липня 2007 р. № 950, у разі проведення антикорупційної громадської експертизи **орган виконавчої влади, що є розробником проекту нормативно-правового акта, за зверненням ініціаторів експертизи має надати його проект та необхідні матеріали, повідомити про строки завершення його підготовки.**

АНТИКОРУПЦІЙНА ЕКСПЕРТИЗА – діяльність із виявлення в проектах нормативно-правових актів положень, що можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень (корупціогенні фактори), та розробки рекомендацій щодо їх усунення.

Нормативно визначений порядок проведення громадської антикорупційної експертизи на сьогодні відсутній. Проте громадська рада може проводити таку експертизу з урахуванням Методології проведення антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 23 червня 2010 р. № 1380/5.

Під час проведення громадської антикорупційної експертизи рекомендується приділяти особливу увагу проектам нормативно-правових актів, які стосуються:

- прав і свобод людини та громадянина;
- повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- надання адміністративних послуг;
- розподілу та витрачання коштів Державного бюджету та місцевих бюджетів;
- конкурсних (тендерних) процедур;
- інших питань, що можуть призвести до протиправного отримання благ, послуг, пільг або інших переваг матеріального та/або нематеріального характеру.

Аналізуючи проекти нормативно-правових актів, перш за все, радимо звертати увагу на наявність таких корупціогенних факторів:

- нечітке визначення функцій, прав, обов'язків і відповідальності органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;
- створення надмірних обтяжень для одержувачів адміністративних послуг;
- відсутність або нечіткість адміністративних процедур;
- відсутність чи недоліки конкурсних (тендерних) процедур.

Далі ми окремо зупинимось на характеристиках кожного фактору.

КОРУПЦІОГЕННИЙ ФАКТОР № 1.

Нечітке визначення функцій, прав, обов'язків і відповідальності органів державної влади та місцевого самоврядування, осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

ДИСКРЕЦІЙНІ ПОВНОВАЖЕННЯ – сукупність прав та обов'язків, що надають можливість на власний розсуд визначити повністю або частково вид і зміст управлінського рішення, яке приймається, або можливість вибору на власний розсуд одного з декількох варіантів управлінських рішень, передбачених проектом нормативно-правового акта.

Зазначений фактор найчастіше проявляється у **наявності дискреційних повноважень там, де вони не є необхідними**, тобто не є обумовленими специфікою суспільних відносин, що регулюються нормативно-правовим актом, або у **відсутності юридичних засобів, що можуть забезпечити застосування таких дискреційних повноважень у належному обсязі і з належною метою**, тобто:

- встановлення або розширення дискреційних повноважень в адміністративних процедурах, що навпаки потребують чіткого визначення компетенції органу (особи);

- перевищення або невизначеність межі дискреційних повноважень, тобто нормативно-правовий акт не містить юридичних засобів, що дозволяють забезпечити використання дискреційних повноважень в чітко визначеному обсязі.

Дискреційні повноваження мають такі ознаки:

- 1) дозволяють органу (особі) на власний розсуд оцінювати нормативно-правовий акт, внаслідок чого можуть виникати, змінюватись або припинятись правовідносини;
- 2) дозволяють на власний розсуд обирати одну із декількох запропонованих у нормативно-правовому акті форм реагування на цей акт;
- 3) надають можливість органу (особі) на власний розсуд вибирати міру публічно-правового впливу щодо фізичних та юридичних осіб, його вид, розмір, спосіб реалізації;
- 4) дозволяють органу (особі) обрати форму реалізації своїх повноважень – видання нормативного або індивідуально-правового акта, вчинення (утримання від вчинення) адміністративної дії;
- 5) наділяють орган (особу) правом повністю або частково визначати порядок здійснення юридично значущих дій, у тому числі строк та послідовність їх здійснення;
- 6) надають можливість органу (особі) на власний розсуд визначити спосіб виконання управлінського рішення, у тому числі передавати виконання прийнятого рішення підлеглим особам, іншим органам державної влади та місцевого самоврядування, встановлювати строки і процедуру виконання.

Дискреційні повноваження можуть закріплюватися в проектах нормативно-правових актів шляхом:

- 1) оціночних понять, наприклад: «за наявності поважних причин орган вправі надати...», «у виключних випадках особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, може дозволити...», «рішення може бути прийнято, якщо це не суперечить суспільним інтересам...» тощо;
- 2) перерахування видів рішень, що приймаються органом (особою), не вказуючи підстав для прийняття того чи іншого рішення або шляхом часткового визначення таких підстав;
- 3) надання права органу (особі) при виявленні певних обставин приймати чи не приймати управлінське рішення залежно від власної оцінки цих нормативно-правових актів;
- 4) нормативних приписів, які містять лише окремі елементи гіпотези чи диспозиції правової норми, що не дозволяє зробити однозначний висновок про умови застосування нормативного припису або правові наслідки застосування такого припису.

Також до корупціогенного фактору, який розглядається, може бути віднесено:

- 1) неврегульованість процедури вирішення конфлікту інтересів, у разі можливості його виникнення;

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ – суперечність між особистими інтересами особи та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи не вчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень.

- 2) відсутність чітких критеріїв оцінки діяльності особи та механізмів контролю за її діяльністю;
- 3) невизначеність меж персональної відповідальності особи за свої рішення, дії чи бездіяльність.

Сама по собі наявність дискреційних повноважень не є ознакою корупціогенності нормативно-правового акта, проте, залежно від відносин, які регулює цей нормативно-правовий акт, дискреційні повноваження можуть суттєво підвищувати можливість суб'єктивного впливу особи на рішення, що приймається.

Тому у разі виявлення у проекті нормативно-правового акта дискреційних повноважень громадській раді **варто оцінити:**

- допустимість використання дискреційних повноважень у даній сфері суспільних відносин;
- відсутність перевищення меж дискреційних повноважень;
- наявність у проекті нормативно-правового акта, що аналізується, або пов'язаних з ним інших нормативно-правових актах, юридичних, організаційних, інформаційних засобів, що забезпечують використання виявлених дискреційних повноважень в чітко визначеному обсязі або у точній відповідності меті та завданням нормативно-правового акта.

Для цього радимо використовувати наступні **контрольні запитання:**

- 1) чи надає проект нормативно-правового акта можливість визначити відповідальну особу, яка наділена правом виконувати ту чи іншу управлінську функцію?
- 2) чи містяться у проекті нормативно-правового акта спеціальні обмеження, заборони і обов'язки, призначені для забезпечення виконання тієї чи іншої управлінської функції та адресовані відповідній особі?
- 3) чи встановлені критерії оцінки діяльності особи, з точки зору її ефективності і результативності?
- 4) чи встановлений порядок службової взаємодії осіб під час виконання ними службових повноважень?
- 5) чи встановлена особиста відповідальність особи за невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків?

- б) чи допускається можливість реалізації особистих, майнових (фінансових) чи інших інтересів особи, всупереч інтересам державної служби?

КОРУПЦІОГЕННИЙ ФАКТОР № 2.

Створення надмірних обтяжень для одержувачів адміністративних послуг.

До цього фактору належить закріплення в нормативно-правовому акті таких **юридичних обов'язків, заборон, обмежень** для фізичних та юридичних осіб, які за своїм характером або обсягом **значно ускладнюють їх доступ до матеріальних та/або нематеріальних благ і цінностей, перешкоджають реалізації їх прав і законних інтересів**, створюючи тим самим умови для здійснення корупційних дій і виникнення корупційних відносин.

Ознаки надмірних обтяжень:

- 1) покладення на фізичних та юридичних осіб юридичних обов'язків в обсязі, що значно перевищує рівень, необхідний для забезпечення належної реалізації суб'єктивних прав і свобод або контролю за їх здійсненням;
- 2) встановлення значної кількості дозволів (погоджень), які необхідно одержати для реалізації права, при цьому такі вимоги є непропорційними цінностям, які фізична або юридична особа має на меті отримати;
- 3) покладення на фізичних та юридичних осіб обов'язків надати значний за обсягом перелік документів, інформації, для отримання яких необхідно витратити значну кількість часу, якщо при цьому частина документів може бути самостійно отримана органом шляхом направлення запитів до органів і організацій, що мають необхідні документи та інформацію;
- 4) закріплення широкого переліку спеціальних ознак (професійних, майнових, соціальних), якими повинні бути наділені фізичні та юридичні особи для набуття того чи іншого суб'єктивного права, якщо при цьому фізичні або юридичні особи, що об'єктивно потребують отримання цього виду права, зазначеним ознакам не відповідають і для набуття цих прав повинні витратити значну кількість часу, фінансових та інших ресурсів;
- 5) встановлення значної кількості заборон і обмежень при здійсненні окремих видів діяльності, формальне отримання дозволів для здійснення яких є не виправдано ускладненим і не узгоджується з метою правового регулювання даної групи суспільних відносин.

Нормативне закріплення надмірних обтяжень, як правило, має місце у нормативно-правових актах, що регулюють такі адміністративні процедури:

- реєстраційні, дозвільні, інформаційно-правові процедури, спрямовані на забезпечення реалізації прав і виконання обов'язків фізичних та юридичних осіб;
- конкурсні (тендерні) процедури, учасниками

яких можуть бути лише фізичні та юридичні особи, які відповідають певним умовам;

- встановлення санкцій за невиконання тих чи інших обов'язків, заборон, обмежень;
- визнання за фізичними та юридичними особами певного правового статусу, отримання якого тягне за собою набуття ними будь-яких фінансових, соціально-економічних благ, переваг, привілеїв;
- застосування до фізичних та юридичних осіб заходів публічно-правового впливу, у тому числі пов'язаних з обмеженням, позбавленням, зупиненням дії суб'єктивних прав і свобод.

Під час проведення експертизи з метою виявлення надмірних обтяжень для одержувачів адміністративних послуг варто використовувати наступні **контрольні запитання**:

- 1) чи є в інших нормативно-правових актах органів державної влади або органів місцевого самоврядування норми, що регулюють аналогічні або подібні за своїм призначенням процедури?
- 2) чи є можливість зменшити обсяг обтяжень, що покладаються на фізичних або юридичних осіб проектом нормативно-правового акта, який проходить експертизу, без шкоди для ефективності адміністративної процедури?
- 3) чи є можливість спрощення існуючої адміністративної процедури доступу до прав, інших соціальних благ, процедури виконання юридичних обов'язків?

КОРУПЦІОГЕННИЙ ФАКТОР № 3.

Відсутність або нечіткість адміністративних процедур.

Про зазначений корупційний фактор найчастіше свідчить:

- **відсутність адміністративних процедур** у проекті нормативно-правового акта, яким регулюється реалізація прав та виконання юридичних обов'язків фізичними та юридичними особами;
- наявність у проекті нормативно-правового акта **нечіткої адміністративної процедури**, що може створити умови для здійснення корупційних дій або виникнення корупційних відносин.

Під час проведення аналізу проекту нормативно-правового акта на предмет належного закріплення адміністративних процедур варто використовувати наступні **контрольні запитання**:

- 1) чи є у проекті нормативно-правового акта опис юридичного факту (події, дії, ситуації), з яким пов'язується застосування процедури, чи визначено, хто може виявити цей факт і як він повинен бути оформлений, хто може здійснювати дії (наприклад, подавати звернення) і за яких умов?
- 2) чи визначені права та обов'язки усіх учасників процедури, умови реалізації прав, строки і стадії, на яких може бути реалізоване право, стадії, строки, види прийняття кінцевого та проміжних рішень?

КОРУПЦІОГЕННИЙ ФАКТОР № 4.

Відсутність чи недоліки конкурсних (тендерних) процедур.

Такий фактор найчастіше зустрічається у проектах нормативно-правових актів, що регулюють застосування конкурсних (тендерних) процедур у таких ситуаціях:

- надання у власність або інше титульне володіння майна та майнових прав, земельних ділянок;
- розподіл квот на використання природних ресурсів, об'єктів тваринного світу, на здійснення окремих господарських операцій;
- розміщення замовлень на постачання товарів, виконання робіт, надання послуг для державних потреб;
- інші проекти нормативно-правових актів, що регулюють використання таких процедур при наданні фізичним та юридичним особам спеціальних прав, статусів, переваг.

Для проведення цього етапу експертизи варто застосовувати наступні **контрольні запитання**:

- 1) чи передбачає нормативно-правовий акт наявність конкурсної (тендерної) процедури?
- 2) чи така конкурсна (тендерна) процедура є повною, тобто містить:
 - посилання на нормативно-правовий акт, що передбачає обов'язковість або можливість застосування таких процедур;
 - посилання на відповідальний за проведення конкурсу (тендеру) орган державної влади, установу, їх структурний підрозділ, чи затверджені порядок його формування або поіменний склад, а також регламент роботи;
 - основні умови проведення конкурсу (тендеру), у тому числі його предмет, форма процедури (конкурс чи тендер), характер (відкритий чи закритий), інші умови, якими має керуватись відповідальний за його проведення орган, установа або їх структурний підрозділ при розробці порядку проведення конкурсу (тендеру), включаючи порядок визначення переможців, вимог до учасників?
- 3) чи передбачений уповноваженим органом чи установою порядок проведення конкурсу (тендеру), який включає:
 - загальні умови проведення конкурсу (тендеру): місце, час проведення, його форму, предмет, вимоги до учасників, умови договору, який буде укладений з переможцем;
 - визначення вартості майна або майнових прав, що виставляються на конкурс (тендер);
 - визначення додаткових умов, що належить виконати переможцю у разі проведення конкурсу;
 - повідомлення про проведення конкурсу (тендеру): дата повідомлення, форми, в яких повідомлення здійснюється, зміст, який включає в себе загальні умови проведення конкурсу (тендеру), підстави його проведення, назву

відповідального за проведення органу, установи, організації;

- порядок відбору (за наявності) і реєстрації учасників, які подали заявки на участь у конкурсі (тендері);
 - порядок (регламент) проведення конкурсу (тендеру), включаючи порядок і правила визначення переможця;
 - порядок укладення договору (контракту) з переможцем конкурсу (тендеру);
 - порядок оприлюднення інформації про основні стадії проведення конкурсу (тендеру)?
- 4) чи існують механізми забезпечення участі у процедурі належної кількості учасників, що призводить до скорочення числа пропозицій і відповідно неможливості зробити повноцінний вибір?
 - 5) чи існує зовнішній контроль за проведенням конкурсу (тендеру), що створює підґрунтя для зловживання на всіх стадіях процедури і нівелює її переваги перед іншими видами процедур?
 - 6) чи є у проекті нормативно-правового акта формальні, тобто такі, що піддаються зовнішній незалежній перевірці, критерії обрання найкращої пропозиції учасників конкурсу (тендеру)?
 - 7) чи обґрунтоване делегування окремих або всіх повноважень з проведення конкурсу (тендеру) суб'єктам приватного права (юридичним особам чи фізичним особам - підприємцям)?

РЕЗУЛЬТАТИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

За результатами проведеної антикорупційної експертизи проекту нормативно-правового акта готується **ВИСНОВОК**.

У висновку вказуються виявлені громадською радою недоліки (корупціогенні фактори) та пропозиції щодо внесення до проекту нормативно-правового акта змін, які допоможуть їх усунути.

Такі пропозиції можуть передбачати:

- усунення корупціогенних факторів шляхом конкретизації положень проекту нормативно-правового акта;
- включення до проекту нормативно-правового акта відсильних норм, що передбачають необхідність використання положень інших нормативно-правових актів або відображення в нормативно-правовому акті розгорнутих (повних) процедур.

Висновок за результатами громадської антикорупційної експертизи передається до органу, що розробив проект нормативно-правового акта.

Пропозиції, що надійшли в результаті проведення громадської антикорупційної експертизи проекту нормативно-правового акта, підлягають розгляду під час його опрацювання (п. 3 § 42 Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950).

Підготувала Оксана Климович

ОНОВЛЕНИЙ УРЯДОВИЙ ВЕБ-САЙТ «ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ВЛАДА»

З приємністю повідомляємо, що з червня 2012 року розпочне свою роботу **оновлена версія урядового веб-сайту «Громадянське суспільство і влада»** (<http://civic.kmu.gov.ua>).

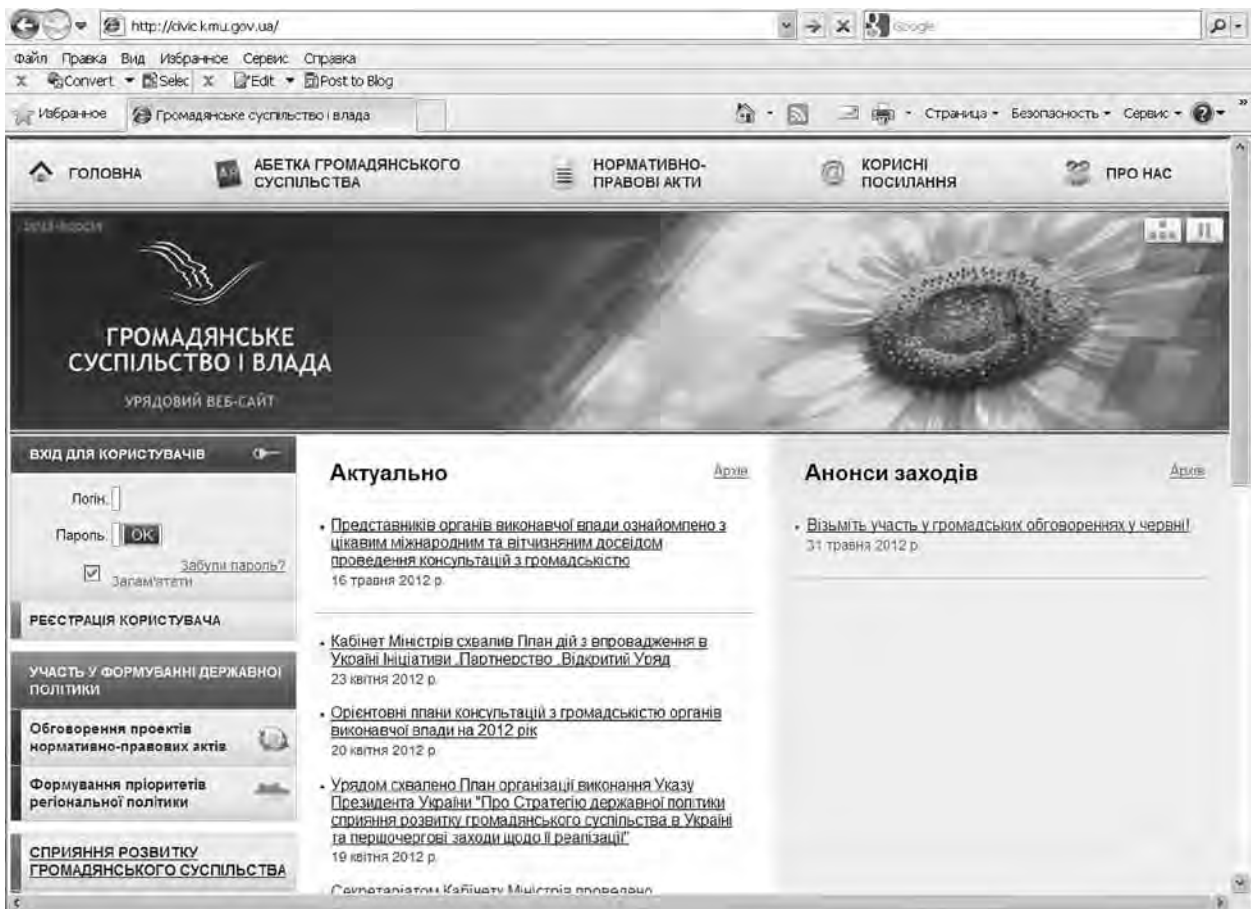
Зазначений сайт був створений у 2008 році як комунікативний майданчик для взаємодії Уряду з інститутами громадянського суспільства. Він запровадив можливість інтерактивної участі громадськості у обговоренні проектів нормативно-правових актів і став одним із перших кроків до впровадження електронної демократії в українському Інтернет-просторі. Веб-сайт було розроблено з урахуванням кращої міжнародної практики, зокрема, Загальних принципів та мінімальних стандартів консультацій Європейської комісії, що стосуються проведення консультацій з громадськістю в «єдиному інформаційному пункті».

Разом з тим, зрозуміло, що Інтернет-технології надзвичайно швидко розвиваються, а комунікаційні потреби суспільства постійно збільшуються. Тому у 2011 році за підтримки Програми сприяння Парламенту II Секретаріатом Кабінету Міністрів та

Інформаційно-аналітичним центром «ЕКСОР» була проведена робота з удосконалення урядового веб-сайту.

Оновлена версія веб-сайту «Громадянське суспільство і влада» містить як традиційні, так і нові рубрики. До традиційних, зокрема, належать **рубрики:**

- **«Нормативно-правові акти»** (база нормативно-правових актів з питань сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства, механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики);
- **«Корисні посилання»** (контактні дані структурних підрозділів органів виконавчої влади з питань взаємодії з громадськістю, телефони «гарячих ліній» органів виконавчої влади, посилання на корисні Інтернет-ресурси);
- **«Сприяння розвитку громадянського суспільства»** (щорічні плани заходів центральних і місцевих органів виконавчої

влади з реалізації Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства та звіти про їх виконання, результати громадського моніторингу відповідної діяльності);

- «Реєстр громадських експертиз» (інформація про проведені інститутами громадянського суспільства громадські експертизи діяльності органів виконавчої влади, заходи органів, вжиті з метою врахування результатів цих експертиз).

Суттєво оновлено рубрики сайту, присвячені проведенню консультацій з громадськістю. Так, створено новий **сервіс «Громадське обговорення проєктів актів»**, який передбачає більш зручний механізм для участі в електронних консультаціях, що проводитимуться усіма центральними органами виконавчої влади. Зареєстровані користувачі зможуть оцінити ефективність запропонованих проєктом акта шляхів вирішення проблемних питань, надати пропозиції та зауваження до проєкту акта в цілому чи окремих його положень, ознайомитися з пропозиціями та зауваженнями інших користувачів, підтримати їх. Користувачі також матимуть можливість об'єднуватися в експертні групи різного спрямування для участі в інтерактивних експертних опитуваннях.

Крім того, додатково удосконалено **рубрику «Консультації з громадськістю»**, в якій розміщуватимуться:

- анонси на місяць консультацій з громадськістю, запланованих центральними і місцевими органами виконавчої влади;
- посилання на річні орієнтовні плани проведення консультацій з громадськістю центральних і місцевих органів виконавчої влади;
- посилання на спеціальні рубрики на веб-сайтах центральних і місцевих органів виконавчої влади, в яких проводяться електронні консультації з громадськістю.

Хочемо звернути вашу увагу і на оновлену **рубрику «Громадські ради при органах виконавчої влади»**. У ній члени громадських рад знайдуть:

- інформацію про формування громадських рад при центральних і місцевих органах виконавчої влади;
- перелік та контактні дані громадських рад при центральних і місцевих органах виконавчої влади;

- посилання на адреси сторінок громадських рад на сайтах центральних і місцевих органів виконавчої влади;
- інформаційно-методичні матеріали, які можуть стати у нагоді в роботі громадської ради.

У спеціальній **підрубриці «Новини»** громадські ради зможуть оприлюднювати актуальну інформацію про свою діяльність. Для цього надсилайте, будь ласка, матеріали на електронну адресу: gromada@kmu.gov.ua.

Веб-сайт також доповнено новою **рубрикою «Фінансова підтримка інститутів громадянського суспільства»**, яка містить інформацію про конкурси, що проводяться органами виконавчої влади для визначення програм (проєктів, заходів), розроблених громадськими організаціями та творчими спілками, для реалізації яких надаватиметься державна фінансова підтримка відповідно до постанови Кабінету Міністрів від 12 жовтня 2011 р. № 1049. Зокрема, у рубриці можна буде ознайомитися з оголошеннями про проведення таких конкурсів, інформацією про їх переможців та результатами проведення моніторингу реалізації відповідних програм (проєктів, заходів).

Запрошуємо членів громадських рад при органах виконавчої влади до активного користування оновленим **урядовим веб-сайтом «Громадянське суспільство і влада»** (<http://civic.kmu.gov.ua>) і сподіваємось, що він стане зручним комунікаційним засобом для участі у формуванні та реалізації державної політики.

З додаткових питань функціонування веб-сайту ви можете звертатися за тел.: (044) 256-66-37 (Михайло Шевченко). *

Підготувала Анна Леонтєва

ПУНКТИ ДОСТУПУ ДО ОФІЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ – ДОДАТКОВИЙ КОМУНІКАЦІЙНИЙ РЕСУРС ДЛЯ ГРОМАДСЬКОСТІ

Участь громадян у формуванні та реалізації державної політики багато в чому залежить від їх поінформованості. Центрами місцевих ініціатив та громадського обговорення нагальних проблем в багатьох регіонах України стають бібліотечні установи, насамперед ті, що входять до Мережі пунктів доступу громадян до офіційної інформації. Ми хочемо привернути увагу членів громадських рад до діяльності учасників Мережі та заохотити їх налагоджувати партнерство з бібліотечними установами.

Українська бібліотечна асоціація (УБА) спільно з Програмою сприяння Парламенту II (ПСР II) за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) з 2009 року реалізує **проект «Інформація органів влади для громадян у бібліотеці: пошук, доступ, консультування»**.

У межах проекту започатковано створення **Мережі пунктів доступу громадян до офіційної інформації в бібліотеках**.

Пункти доступу громадян до офіційної інформації (ПДГ) – це інформаційні центри у бібліотечних установах України, покликані стати додатковим комунікаційним ресурсом для взаємодії громадськості з органами державної влади.

ПДГ надають можливість:

- дізнатися інформацію про діяльність органів державної влади різних рівнів (від місцевого до центрального), отримати тексти рішень, які вони приймають;
- отримати довідки та консультації з питань соціально-правового характеру;
- дізнатись, яким чином можна впливати на законотворчий процес, долучитись до електронного обговорення проектів нормативно-правових актів.

На сьогодні Мережа об'єднує більше 600 ПДГ у публічних та освітянських бібліотеках в усіх регіонах України.

Бібліотекарі, які працюють у ПДГ, пройшли підвищення кваліфікації за спеціально розробленою програмою "Організація доступу до інформації органів державної влади України в бібліотеках", що, зокрема, включає ознайомлення з основними механізмами електронного врядування, контентом веб-сайтів органів державної влади, технологією пошуку у мережі Інтернет нормативно-правових актів.

Усі користувачі ПДГ також можуть підвищити свої знання із зазначених питань за допомогою

спеціального методичного посібника "Інформація органів державної влади України: як шукати і використовувати наявні інформаційні ресурси".

Таким чином, бібліотечні установи, що входять до Мережі ПДГ, стали сучасними центрами публічного доступу до інформації, які забезпечують поінформованість громадян про державотворчі процеси в Україні, формують у користувачів навички роботи з мережевими інформаційними ресурсами органів державної влади, створюють доступне, зручне та дружнє комунікаційне середовище.

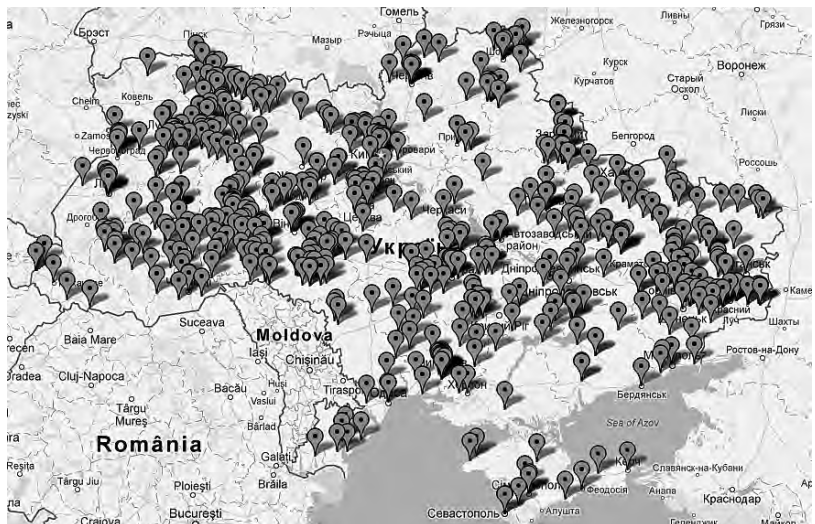
Зверніть увагу на можливість налагодження співпраці між громадськими радами при органах виконавчої влади та бібліотечними установами Мережі ПДГ для організації участі громадян у формуванні державної політики та проведення відповідних заходів (зустрічей з громадянами, семінарів, консультацій, публічних дискусій та ін.).

Список бібліотек Мережі ПДГ, а також контактну та іншу інформацію про діяльність Мережі, яка постійно оновлюється, ви знайдете **на веб-сайті ПСР II** (<http://pdp.org.ua/caps>) у розділі «Мережа пунктів доступу громадян (ПДГ) до інформації органів державної влади». Доступ до цього ресурсу є також через **урядовий сайт «Громадянське суспільство і влада»** (<http://civic.kmu.gov.ua>).

Щодо питань співпраці з бібліотеками-учасницями Мережі ПДГ звертайтеся, будь ласка, до Української бібліотечної асоціації: (044) 239-74-87, <http://www.uba.org.ua>, або безпосередньо до бібліотек Мережі ПДГ вашого регіону.

Також спілкуйтеся з бібліотеками Мережі ПДГ у мережі **Facebook** (<http://on.fb.me/xHNrY0>) та **Twitter** (https://twitter.com/#!/PDG_UBA). ✳

Підготувала Ярослава Сошинська

ТЕХНОЛОГІЇ ПРОВЕДЕННЯ РЕЙТИНГОВОГО ГОЛОСУВАННЯ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКИХ РАД

Виборча система, заснована на традиційному методі голосування, знаходиться в глибокій кризі і породжує ряд негативних соціальних явищ.

Альтернативою є рейтинговий метод голосування. При рейтингових методах голосування кожен кандидат оцінюється згідно з комплексом показників, закладених в анкету (опитувальний лист, бюлетень). Рейтингове голосування, на відміну від традиційних методів проведення виборів, значно розширює коло потенційних переможців та одночасно визначає і їх рейтинг у списку.

Тому Типовим положенням про громадську раду, затвердженим постановою Кабінету Міністрів від 3 листопада 2010 р. № 996, передбачено визначення складу громадської ради (п. 7) та обрання її голови саме шляхом рейтингового голосування (п.11).

Поняття рейтинг (англ. rating) перекладається як «оцінка», індивідуальний числовий показник (сума балів), що відображає важливість, значимість чи окремі досягнення певного об'єкта, наприклад, кандидата чи явища.

У результаті рейтингового голосування з'являється чітке цифрове значення усередненої характеристики якісних показників окремих рейтингових категорій переваг кандидатів в частині: рівня освіти, компетентності, соціального статусу, рівня довіри, накопиченого досвіду та перспектив його використання і т. д.

Важливою відмінністю рейтингового голосування від традиційного є дискретність рейтингової шкали, в результаті чого все різноманіття станів позитиву та ризику оцінюється не більш ніж двома десятками цифрових символів від -10 до +10, (а частіше від 0 до 10) з диференціацією оцінок в рамках кожної рейтингової категорії.

В умовах рейтингового голосування кожен виборець дає свою вмотивовану оцінку кожному кандидату. Таким чином на «виході» має місце громадський консенсус. Тому рейтингове голосування іменується іноді консенсусним.

Саме тому, на мою думку, рейтингова система не є зручною для самого органу, бо його намагання «протягнути» вигідну кандидатуру є очевидними, а технологія рейтингового голосування в цьому є значною перешкодою.

Типове положення про громадську раду цінне саме у тому, що шляхом рейтингового голосування передбачливо унеможливується зловживання в напрямку «притягнення» потрібних кандидатур для створення «кишенькових» громадських рад, як це було можливим при старій системі подання кандидатур самим органом та традиційного голосування.

Недоліком же є те, що відсутня інструкція чи методичні матеріали для проведення рейтингового голосування. У «Відповідях на найбільш поширені запитання щодо формування та подальшої діяльності громадських рад», опу-

блікованих на урядовому сайті «Громадянське суспільство і влада» на запитання: «10. Яким чином здійснюється рейтингове голосування? Чим користуватись при організації рейтингового голосування, у який спосіб його здійснювати та підраховувати голоси?» приведені неоднозначні тлумачення.

Але ж на створення зразка анкети для рейтингового голосування достатньо було витратити не більше години. Ось один із продуктів такої роботи, як приклад.

Анкета (бюлетень) рейтингу кандидата

(Наприклад: Христенко Іван Іванович)	бали
1. Вік: 25, 35, 50 і більше (10, 5, 0).....	5
2. Освіта, вчена ступінь: В, С, б/о (10, 7, 0).....	5
4. Число публікацій (по 1 б. за кожну, по 5 б. за винахід, по 10 б. за книгу).....	45
5. Посада: КО, П.П, КВ, Вик. (10, 8, 5, 1-4).....	8
6. Запропоновані новації та їх рівень.....	0
7. Рівень громадської організації.....	2
8. Фінансові досягнення, відрахування в бюджет.....	0
9. Благодійність, спонсорство.....	0
10. Депутатство: ВР, ОР, МР (10, 7, 5).....	5
11. Почесні звання, державні та почесні нагороди (по 10 б. за кожну).....	0
12. Публічність, комунікабельність.....	7
13. Лідерство за напрямком та в колективі.....	3
14. Знання іноземних мов (по 5 б. за кожну).....	5
15. Інші досягнення та заслуги (внесені органом, а також за пропозицією кандидата шляхом відкритого голосування).....	10
Сума балів.....	95

Безумовно, цей зразок не є досконалим. Його слід скоригувати для конкретного органу та відповідної громадської ради.

Слід ще зауважити, що при створенні громадської ради можливі змови. Застосування рейтингу шляхом цифрового визначення досягнень кандидатів та характеристик спрямоване на зменшення ризику суб'єктивізму та зловживань. Залишається тільки не шукати обхідні шляхи, а реалізувати такий механізм.

Я фахівець у науково-технічному напрямку, де легше чітко визначити, що є істина, а щодо юриспруденції – є сумніви. Тому буду вдячний за критику наведеного. ✨

Думку висловив Микола Парафенко

Інформаційний бюлетень «Вісник громадських рад» є інформаційно-презентаційним виданням, що готується Департаментом інформації та комунікацій з громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів України.
e-mail: gromrada@kmu.gov.ua, сайт: <http://civic.kmu.gov.ua>.

Розповсюджується безкоштовно.
Над випуском працювали: Дмитро Андреев, Наталія Окша, Тетяна Андрійчук, Олена Смірнова, Наталія Жугай, Анна Леонтьєва, Олег Гончар.

Наклад: 3000 прим.
Підписано до друку 31.05.2012 р. Зам. № 789
Папір офсетний. Друк офсетний.
Комп'ютерна верстка та віддруковано в друкарні ФОП Москаленко О. М.
© Секретаріат Кабінету Міністрів України